

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 7/2021-30

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Rastislava Kaššáka a sudcov Jany Baricovej a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], Stará [REDAKOVANÉ], zastúpenej JUDr. Martinou Gombosovou, advokátkou, Floriánska 16, Košice, proti postupu Okresného súdu Košice-okolie v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 224/2010 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Košice-okolie v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 224/2010 **b o l i p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Košice-okolie **p r i k a z u j e** v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 224/2010 konať bez zbytočných prietáhov.
3. Okresný súd Košice-okolie **j e p o v i n n ý** zaplatiť sťažovateľke primerané finančné zadostučinenie **4 000 eur**, a to do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Košice-okolie **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania **567,28 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e** .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 23. novembra 2020 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na prejednanie

záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice-okolie (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 224/2010. Sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov, priznal jej primerané finančné zadosťučinenie v sume 10 000 eur a priznal jej aj náhradu trov konania. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 7/2021-11 z 19. januára 2021 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť sťažovateľky na ďalšie konanie v celom rozsahu.

2. Z ústavnej sťažnosti, jej príloh, vyjadrenia okresného súdu a pripojeného súdneho spisu vedeného okresným súdom pod sp. zn. 11 C 224/2010 vyplýva, že napadnuté konanie sa začalo doručením žaloby žalobcom [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalobca“) 4. októbra 2010, ktorú tento na výzvu doplnil a zmenil podaním doručeným okresnému súdu 14. marca 2011. V napadnutom konaní sa z jedenástich nariadených pojednávaní konalo deväť, a to 10. októbra 2011, 22. novembra 2011, 13. februára 2012, 21. januára 2013, 12. marca 2019, 15. apríla 2019, 3. septembra 2019, 16. decembra 2019 a 28. januára 2020.

3. Z priebehu napadnutého konania vyplýva, že sporové strany viackrát okresnému súdu oznámili, že sa pokúsia o uzatvorenie mimosúdnej dohody, a to konkrétne na pojednávaní konanom 13. februára 2012, ktoré bolo z tohto dôvodu odročené na neurčito. Taktiež sa tak stalo podaním sťažovateľky doručeným okresnému súdu 26. novembra 2014 a na pojednávaní konanom 15. apríla 2019, ktoré bolo taktiež na tento účel odročené na neurčito.

4. Sťažovateľka v priebehu napadnutého konania podala dvakrát návrh na vydanie predbežného/neodkladného opatrenia, a to podaniami z 19. mája 2015 a 12. mája 2017. Tieto návrhy okresný súd zamietol, a to uznesením z 26. mája 2015, ktoré bolo potvrdené uznesením Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) zo 17. augusta 2015 a uznesením z 15. júna 2017, ktoré bolo taktiež potvrdené krajským súdom, a spis bol vrátený okresnému súdu 11. októbra 2017.

5. Okresným súdom bolo v spore nariadené znalecké dokazovanie na účel zistenia hodnoty hnutelných vecí, a to uznesením č. k. 11 C 224/2010-245 z 20. júna 2016. Vypracovaný znalecký posudok bol okresnému súdu doručený 2. marca 2017 a znalec bol následne viackrát urgovaný na vypracovanie dopĺňujúceho znaleckého posudku.

6. Posledné pojednávanie, ktoré sa uskutočnilo 28. januára 2020, bolo odročené na neurčito z dôvodu návrhu na doplnenie dokazovania zo strany sťažovateľky, a to vypracovaním súkromného znaleckého posudku. Posledné nariadené pojednávanie, ktoré sa malo konať 13. októbra 2020, bolo zrušené z dôvodu odvolania zákonnej sudkyne z funkcie a 28. októbra 2020 bol spis pridelený na prejednanie a rozhodnutie novej zákonnej sudkyne.

II.

Argumentácia sťažovateľky

7. Proti postupu okresného súdu v napadnutom konaní podala sťažovateľka túto ústavnú sťažnosť, argumentujúc, že dôvod prietáhov v napadnutom konaní spočíva výlučne v nečinnosti

a neefektívnom postupe okresného súdu bez právoplatného skončenia sporu a dokonca bez jediného meritórneho rozhodnutia vo veci.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

8. Okresný súd k ústavnej sťažnosti po chronologickom opise napadnutého konania uviedol, že v konaní sa vyskytli aj obdobia nečinnosti. Zároveň však poukazuje, že na základe žiadosti strán sporu o predĺženie lehoty na vyjadrenie sa k určitým skutočnostiam (vyjadreniu sa k návrhom protistrany, resp. či došlo k mimosúdnej dohode, na základe čoho boli aj niektoré pojednávania odročené), resp. predloženia príslušných dokladov, ich musel opakovane vyzývať na oznámenie už uložených povinností. Vo veci bol vypracovaný znalecký posudok, znalec bol viac krát vyzývaný a urgovaný na vypracovanie doplňujúceho znaleckého posudku. Sťažovateľkou požadované finančné zadosťučinenie považuje za neprimerane vysoké.

III.2. Replika sťažovateľky:

9. Sťažovateľka vo svojej replike predniesla, že na podanej ústavnej sťažnosti trvá, keďže ani v roku 2021 nemá nielen právoplatné rozhodnutie o vyporiadaní jej bezpodielového spoluvlastníctva, ale ani len meritórne rozhodnutie na súde prvej inštancie.

10. Ústavný súd v tejto veci upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov a spisov predložených ústavnému súdu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

11. Podstata námietok sťažovateľky v súvislosti s namietaným porušením jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote je založená na jej tvrdení, že k porušeniu týchto jej práv došlo nečinnosťou a neefektívnym postupom okresného súdu v napadnutom konaní.

12. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (to platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru, pozn.) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. IV. ÚS 221/04).

13. Základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa sporová strana obrátila na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

14. Táto povinnosť súdu do 1. júla 2016 vyplývala z § 6 Občianskeho súdneho poriadku, ktorý súdom prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety Občianskeho súdneho poriadku, v zmysle ktorej len čo sa konanie začalo, postupoval v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietáhov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb.

15. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie strany sporu a postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prerokúvanej veci.

16. Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitosť veci, predmetom konania vedeného okresným súdom je rozhodovanie o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Predmetná agenda predstavuje štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, preto napadnuté konanie nemožno v zásade považovať za právne zložitú, pričom ani konkrétne okolnosti prejednávanej veci neodôvodňujú záver o jej právnej zložitosti. V súvislosti s faktickou (skutkovou) zložitou veci ústavný súd konštatuje, že rozhodnutie okresného súdu v danom prípade záviselo aj od posúdenia skutkových okolností, ktoré si vyžadovali odborné znalosti (konkrétne zistenie hodnoty vecí, ktoré sú predmetom vyporiadania), preto sa napadnuté konanie vzhľadom na jeho charakter vyznačuje aj určitým stupňom náročnosti daným práve potrebou nariadenia znaleckého dokazovania. Uvedená okolnosť však mala len zanedbateľný vplyv na celkovú dĺžku napadnutého konania, avšak rozhodujúcim faktorom, ktorý negatívne ovplyvnil plynulosť postupu okresného súdu v posudzovanej veci, bola jeho nečinnosť a jeho neefektívny postup bližšie špecifikovaný v bode 18 tohto nálezu.

17. V konaní o ústavnej sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov ústavný súd okrem zložitosti veci skúma aj to, akým spôsobom sa na prietahoch konania podieľa osoba, ktorá podala ústavnú sťažnosť vo veci porušenia jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd konštatuje, že nie zanedbateľný vplyv na priebeh napadnutého konania má skutočnosť, že sporové strany vrátane samotnej sťažovateľky sa opakovane tak, ako je to popísané v bode 3 tohto nálezu, v jeho priebehu pokúšali o mimosúdne vyriešenie sporu, avšak neúspešne. Ako vyplýva z vyžiadaného súdneho spisu, napriek skutočnosti, že sporové strany mali zakaždým uloženú povinnosť oznámiť okresnému súdu výsledok vzájomných rokovaní, túto povinnosť si neplnili, v dôsledku čoho ich okresný súd musel opakovane vyzývať na splnenie tejto povinnosti (výzva z 28. februára 2012, 12. apríla 2012, 24. februára 2015 a zo 14. mája 2015). Na tomto mieste ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že aj keď niektoré z týchto výziev boli adresované žalobcovi, a nie sťažovateľke, nič jej nebránilo ako účastníčke týchto mimosúdnych rokovaní bezodkladne okresnému súdu oznámiť, že k uzavretiu mimosúdnej dohody nedošlo, a tak prispieť k plynulosti

napadnutého konania. Uvedenú skutočnosť zohľadnil ústavný súd pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení.

18. Ústavný súd napokon hodnotil samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd konštatuje, že napadnuté konanie, ktoré sa začalo dorúčením žaloby 4. októbra 2010, nie je právoplatne skončené ani po viac ako desiatich rokoch, pričom konanie dosiaľ prebiehalo len na súde prvej inštancie (s výnimkou rozhodovania o odvolaniach sťažovateľky proti zamietnutiu jej návrhov na nariadenie predbežného/neodkladného opatrenia, keď sa spis v krátkych časových obdobiach nachádzal na krajskom súde, pozn.), a to bez jediného meritórneho rozhodnutia, čo je bez ďalšieho z ústavnoprávneho hľadiska neakceptovateľné.

19. Ústavný súd konštatuje, že proces dokazovania v danej veci nevykazuje rysy výnimočnosti spôsobujúcej potrebu viesť súdne konanie po takú neprímerane dlhú dobu. V napadnutom konaní boli síce nariadené viaceré pojednávania, avšak medzi obdobím od 21. januára 2013 do 12. marca 2019, a teda v období šiestich rokov okresný súd nenariadil ani jediné pojednanie. Okresný súd počas tohto šesťročného obdobia síce realizoval viaceré výzvy, nariadil znalecké dokazovanie a rozhodol o návrhoch sťažovateľky na nariadenie predbežného/neodkladného opatrenia, čo však nemožno považovať s ohľadom na celkovú neprímeranú dĺžku napadnutého konania za efektívny postup okresného súdu smerujúci k poskytnutiu dostatočnej ochrany práv sťažovateľky. Neefektívny postup okresného súdu ústavný súd vzhladol aj pri uskutočňovaní znaleckého dokazovania, ktoré bolo nariadené až uznesením č. k. 11 C 224/2010-245 z 20. júna 2016, pričom už pojednanie, ktoré sa konalo 21. januára 2013, bolo odročené práve na tento účel. Taktiež je nevyhnutné uviesť, že napriek skutočnosti, že znalcovi bola uložená 30-dňová lehota na vypracovanie znaleckého posudku, tento ho okresnému súde doručil až 2. marca 2017, a teda takmer po siedmich mesiacoch od predloženia spisu na jeho vypracovanie (29. júla 2016, pozn.). Ústavný súd opakovane uvádza, že všeobecné súdy v rozsahu svojej právomoci nesú zodpovednosť aj za zabezpečenie efektívneho postupu znalca pri vypracovaní znaleckého posudku, pričom v danom prípade okresný súd nevyužil možnosť urgovať znalca pod hrozbou uloženia poriadkovej pokuty (urgoval ho až pri žiadosti o predloženie doplňujúceho znaleckého posudku, pozn.). Ústavný súd z vyžiadaného súdneho spisu zistil, že v napadnutom konaní sa vyskytli aj viaceré obdobia úplnej nečinnosti okresného súdu, a to od 21. januára 2013 do 9. septembra 2013, od 9. septembra 2013 do 14. marca 2014 a od 18. augusta 2015 do 11. mája 2016.

20. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie jej veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

21. Vzhľadom na skutočnosť, že napadnuté konanie nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd v zmysle čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy prikázal okresnému súde v napadnutom konaní konať bez zbytočných priet'ahov (bod 2 výroku tohto nálezu), pričom okresný súd je ďalej povinný postupovať striktne podľa zásad v zmysle čl. 17 CSP a § 179 CSP.

22. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti žiada priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 10 000 eur, ktoré odôvodňuje skutočnosťou, že postup okresného súdu objektívne bráni

uspokojeniu jej nárokov v napadnutom konaní, keď po márnom očakávaní súdneho rozhodnutia sa ho nedočkala ani po vyše desiatich rokoch od jeho začatia.

23. Prieťahy či nečinnosť súdu v konaní sú ústavným súdom hodnotené ako iný zásah súdu voči základným ústavne zaručeným právam (slobodám). Pritom taký zásah sám nie je výrazom (výsledkom) riadnej rozhodovacej právomoci súdu a ako taký sa vymyká obvyklému, prieskumnému či inému konaniu. Z tejto fakticity vyplýva, že porušenie práva na primerané súdne konanie nemožno dodatočne napraviť. Možno zabrániť, aby nedošlo k ďalším prieťahom (ústavným príkazom), ale už raz vzniknutý prieťah odstrániť nemožno, možno len poskytnúť za porušenie tohto práva primeranú finančnú náhradu podľa čl. 127 ods. 3 ústavy.

24. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

25. Vzhľadom na konštatované zbytočné prieťahy okresného súdu v napadnutom konaní, berúc do úvahy predovšetkým neprimeranú dĺžku napadnutého konania, ako aj s prihliadnutím na skutočnosti opísané v bode 16 tohto nálezu, ústavný súd považoval priznanie sumy 4 000 eur za primerané finančné zadosťučinenie (bod 3 výroku nálezu).

26. Vo zvyšnej časti, t. j. nad rámec priznaného finančného zadosťučinenia, ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovел (bod 5 výrokovej časti nálezu).

V.

Trovy konania

27. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 567,28 eur (bod 3 výroku nálezu).

28. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania vychádzal z obsahu súdneho spisu. Priznal náhradu za tri právne úkony, t. j. prevzatie a prípravu zastupovania, podanie ústavnej sťažnosti a vyjadrenie na výzvu ústavného súdu z 1. marca 2021. Odmena za jeden úkon právnych služieb za rok 2020 v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) predstavuje sumu 177 eur. Takto stanovená odmena spolu s režijným paušálom 10,62 eur (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 187,62 eur za jeden úkon uskutočnený v roku 2020, t. j. za dva úkony sumu 375,24 eur. Odmena za jeden úkon právnych služieb za rok 2021 v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky predstavuje sumu 181,17 eur, čo spolu s režijným paušálom predstavuje sumu 192,04 eur.

29. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. marca 2021

Rastislav Kaššák
predseda senátu